

REGISTRE PARTICIPATIU DE VARIETATS DE CIRERA TRADICIONALS DE LES COMARQUES DE CASTELLÓ

En els últims anys, són moltes les institucions internacionals que han reconegut la importància de conservar la diversitat genètica de les espècies de cultiu, tant per a mantindre la seguretat i estabilitat del sistema agroalimentari, com per a adaptar l'agricultura a futurs escenaris derivats del canvi climàtic global. No obstant això, malgrat la seua reconeguda importància, l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) estima que durant l'últim segle s'han perdut el 75% de les varietats agrícoles del món (FAO, 2010).

Aquest procés d'erosió genètica ha reduït dràsticament, en les últimes dècades, la gran diversitat de fruites i hortalisses que caracteritzava l'agricultura valenciana, afectant amb més intensitat les varietats fruïteres (Agost-Andreu, 2019). És urgent posar en marxa accions per a la seua recuperació i conservació, abans no desapareguen per sempre aquestes varietats que formen part la identitat dels nostres pobles i contenen recursos valuosos per al futur de la nostra agricultura.

Per revertir aquest procés, des del 2019, l'associació Connecta Natura està localitzant i catalogant varietats tradicionals de fruïters i hortalisses a les comarques de Castelló. L'associació disposa d'una finca on multiplica les varietats de fruïters localitzades, per generar-ne còpies que es conserven en una col·lecció pròpia i es planten en parcel·les de sòcies col·laboradores. Les llavors d'hortalisses es conserven en un banc de llavors, des d'on es produeix planter que es reparteix entre les sòcies col·laboradores, que s'encarreguen de cultivar les varietats i retornar llavors al banc.

L'Associació realitza fires, jornades i tallers per les zones rurals de Castelló, per promocionar la diversitat agrícola local i formar a les persones del territori perquè recuperen, cultiven i conserven les varietats dels seus pobles. Fruit d'aquestes activitats, l'any passat va prendre forma la primera xarxa ciutadana per a la recuperació de la biodiversitat cultivada d'aquesta zona: *La Xarxa de Guardianes de Varietats i Coneixements de les Comarques de Castelló*. Al mateix temps, es va llançar el *Pacte per les varietats i coneixements agrícoles tradicionals*, un text que recull les necessitats i demandes de les habitants de les zones rurals i busca sumar el compromís d'altres entitats, tant públiques com privades, per a la recuperació del patrimoni agrícola d'aquestes comarques.

L'oblit és una de les principals causes de la pèrdua de varietats tradicionals. La majoria de la població valenciana actual desconeix la rica diversitat de fruites i hortalisses que custodien els seus pobles, i això impedeix que es cultiven o es consumisquen. El primer pas per recuperar aquest patrimoni és aconseguir que la ciutadania el conega i el valore, ja que no es pot conservar allò que no s'estima. Per aquest motiu, com a primera acció del *Pacte*, des de Connecta Natura i la *Xarxa de Guardianes* s'està duent a terme un procés de registre participatiu comunitari de dues varietats de cirera emblemàtiques de la Serra d'Espadà i la Tinença de Benifassà respectivament: la cirera *de Marçó* i la cirera *de coll de sastre*.

Enfront de la dificultat econòmica i tècnica de registrar i promocionar de forma oficial les varietats tradicionals de les nostres comarques, el registre participatiu comunitari és una forma alternativa de donar visibilitat i reconeixement a aquestes varietats mitjançant la participació de la ciutadania local.

Amb aquesta metodologia, que fa anys que s'implementa en l'àmbit internacional, es tracta de recollir tota la informació disponible sobre les característiques i la presència històrica en un territori d'una varietat determinada. Seguidament s'organitza un acte públic per reunir a la gent del territori que conega, cultive o haja cultivat aquesta varietat, perquè aporten el seu testimoni i avalen la veracitat de l'informació recollida. En acabar, es recull tot en una fitxa de la varietat, que és signada per tots els assistents, i s'elaboren materials gràfics i audiovisuals, que es difonen per donar a conèixer les varietats i sumar més persones que avalen la seua caracterització i la seua presència al territori.

El registre participatiu es fonamenta en el reconeixement social de la varietat, per això, des de Connecta Natura, es fa una crida a mitjans de comunicació, entitats i institucions del territori, i al públic general, per a assistir als dos actes de registre participatiu que tindran lloc en Aín, el 26 de novembre, i en La Pobla de Benifassà, el 17 de desembre.

Seràn dos actes per conèixer tant les qualitats i la història de la cirera *de Marçó* i la cirera *de coll de sastre*, respectivament, com la riquesa d'espècies i varietats de cultius fruiters d'aquests territoris. A més, s'hi degustaran gratuïtament productes locals i hi haurà activitats culturals, com l'actuació, el dia 26 de novembre en Aín, del cantant Jorge Gumbau dedicat a recopilar i cantar cançons populars valencianes. També s'hi faran activitats d'educació ambiental per infants, per facilitar la conciliació familiar i involucrar a les més menudes en les activitats.